

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
з питань прав людини, деокупації та реінтеграції
тимчасово окупованих територій України,
національних меншин і міжнаціональних відносин

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

До реєстр. № 13441 від 02.07.2025

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 22 вересня 2025 року (протокол № 135), розглянув проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" щодо особливостей відшкодування внутрішньо переміщеним особам окремих збитків, пов'язаних з веденням бойових дій, та компенсації вартості житлово-комунальних послуг, реєстр. № 13441 від 02.07.2025, поданий народним депутатом України Скороход А.К. та іншими народними депутатами України (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки проект Закону розроблено з метою вдосконалення на законодавчому рівні особливостей відшкодування внутрішньо переміщеним особам окремих збитків, пов'язаних з веденням бойових дій, зокрема зі здійсненням заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, та компенсації вартості житлово-комунальних послуг.

Для досягнення поставленої цілі законопроектом пропонується внести зміни до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб", відповідно до яких, зокрема, *внутрішньо переміщені особи, щодо яких офіційно підтверджено факт непроживання ними в належних їм на праві власності, користування або розпорядження об'єктах нерухомого майна, розташованих на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або територіях, які межують з територіями, на яких ведуться (велися) бойові дії, або з тимчасово окупованими Російською Федерацією територіями, визначених у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, матимуть право на відшкодування вартості належного їм майна, що знаходиться на таких територіях, відмінного від об'єктів нерухомого майна, якщо таке майно було:*

- знищене, пошкоджене та/або розграбоване внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та/або

- знищене, пошкоджене та/або розграбоване внаслідок проживання та/або перебування військовослужбовців під час ведення бойових дій (проведення антитерористичної операції, операції об'єднаних сил, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії).

Також проектом передбачається, що *внутрішньо переміщені особи, щодо яких офіційно підтверджено факт непроживання ними в належних їм на праві власності, користування або розпорядження об'єктах нерухомого майна, розташованих на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або територіях, які межують з територіями, на яких ведуться (велися) бойові дії, або з тимчасово окупованими Російською Федерацією територіями, визначених у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, звільняються від оплати комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу щодо таких об'єктів нерухомого майна, у випадку підтвердженого проживання та/або перебування в зазначених об'єктах нерухомого майна військовослужбовців під час ведення бойових дій (проведення антитерористичної операції, операції об'єднаних сил, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії).* Реалізацію передбачених законопроектом прав (щодо відшкодування вартості майна та щодо звільнення від оплати комунальних послуг) пропонується здійснювати за рахунок коштів державного бюджету, що призначені для здійснення заходів у сфері оборони, у порядку та обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює до законопроекту суттєві зауваження.

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, в межах своєї компетенції, підтримує проект Закону.

Міністерство фінансів України зазначає, що законопроект потребує доопрацювання. У висновку міністерства до проекту Закону, зокрема, висловлюється низка зауважень, у тому числі змістовного характеру. Так, звертається увага, що умовою для реалізації права на компенсацію *внутрішньо переміщеній особі (далі - ВПО) за рухоме майно, яке було знищене, пошкоджене та/або розграбоване внаслідок бойових дій, є офіційне підтвердження факту непроживання особи у відповідному об'єкті нерухомості.* Водночас у законопроекті відсутня конкретизація механізму такого підтвердження, а саме не встановлено, яким органом та на підставі яких документів має встановлюватися зазначений факт, а також відсутні критерії та умови, за наявності яких прийматимуться рішення щодо компенсації збитків/звільнення від оплати житлово-комунальних послуг; не визначено орган, який прийматиме відповідні

рішення, а також як саме буде проводитись оцінка, підтвердження факту знищення, пошкодження майна для компенсації збитків, нарахування плати за житлово-комунальні послуги залежно від території, де знаходиться належне ВПО майно. Також вказується, що реалізація акта потребуватиме додаткових видатків з державного бюджету, обсягів яких розробник не обрахував. Передбачені у законопроекті положення щодо покриття додаткових видатків за компенсацію за належне ВПО рухоме майно, яке було знищене, пошкоджене та/або розграбоване внаслідок бойових дій, а також на оплату житлово-комунальних послуг за кошти державного бюджету, що призначені для здійснення заходів у сфері оборони, не відповідають визначеному статтею 7 Бюджетного кодексу України принципу цільового використання бюджетних коштів.

Під час обговорення законопроекту члени Комітету звернули увагу на наступне:

1. З аналізу даної законодавчої ініціативи вбачається, що пропозиція щодо надання внутрішньо переміщеним особам права на відшкодування вартості належного їм майна (*відмінного від об'єктів нерухомого майна*), яке знаходиться на певних територіях, пов'язується саме з такими фактами, як *знищення, пошкодження та/або розграбування такого майна* внаслідок бойових дій... або внаслідок проживання у належному ВПО майні військовослужбовців під час ведення бойових дій. Однак відповідне право на відшкодування є актуальним для *всіх осіб* (а не лише для ВПО), чиє майно було знищено, пошкоджено та/або розграбовано. Тому надання такого права *виключно внутрішньо переміщеним особам* фактично ставитиме в нерівне становище інших громадян, майно яких також було знищено, пошкоджено та/або розграбовано. Крім того, в ході триваючих постійних обстрілів державою-агресором фіксуються численні випадки знищення та пошкодження майна громадян по *всій території України*, а не лише на окремих її територіях, як зазначено у законопроекті.

2. Законопроект оперує таким поняттям як «*майно...*, *відмінне від об'єктів нерухомого майна*». Водночас законодавство України не містить такого терміну, а виділяє лише нерухоме та *рухоме майно*. Таким чином, у проекті Закону фактично мова йде саме про рухоме майно. При цьому термін «рухоме майно» є досить широким за своїм змістом і включає *будь-які речі, які можна вільно переміщувати у просторі*. Зважаючи, що законопроект не передбачає жодних критеріїв чи обмежень щодо того, вартість якого саме рухомого майна підлягатиме відшкодуванню, під час реалізації норм проекту Закону *виникатимуть проблеми щодо підтвердження факту належності особі відповідного майна, перебування його в об'єкті, який був знищений, пошкоджений чи розграбований, розрахування вартості конкретної речі тощо*.

3. Законопроектом передбачається, що відшкодування має стосуватися внутрішньо переміщених осіб, *щодо яких офіційно підтверджено факт непроживання ними в належних їм на праві власності, користування або розпорядження об'єктах нерухомого майна...* Водночас у проекті Закону не визначено механізму такого підтвердження (який орган та на підставі яких документів розглядатиме питання про проживання чи непроживання таких осіб у відповідному майні та який документ офіційно це підтверджуватиме).

Окремо зверталась увага на факт надання в законопроекті права на відшкодування вартості майна (відмінного від об'єктів нерухомого майна), яке було не знищено або пошкоджено, а саме *розграбовано*. У даному контексті зазначалось, що грабіж є кримінальним правопорушенням (стаття 186 Кримінального кодексу України). Тому відповідне питання має врегульовуватись з урахуванням кримінального законодавства, адже *відповідальність за такі дії має нести винна особа* за рішенням суду, а не держава за рахунок коштів державного бюджету. Крім того, зі змісту законопроекту вбачається, що під суб'єктами, які здійснили розграбування майна, маються на увазі саме українські військовослужбовці. За таких обставин прийняття запропонованих норм фактично сприятиме негативному висвітленню та сприйняттю осіб, які захищають суверенітет та територіальну цілісність України.

Зважаючи на наявність до законопроекту значної кількості зауважень, Комітет ухвалив наступне рішення:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" щодо особливостей відшкодування внутрішньо переміщеним особам окремих збитків, пов'язаних з веденням бойових дій, та компенсації вартості житлово-комунальних послуг, реєстр. № 13441 від 02.07.2025, поданий народним депутатом України Скороход А.К. та іншими народними депутатами України, за наслідками розгляду у першому читанні відхилити.

2. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України - голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

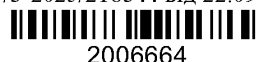
Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000F00C3100CB23DC00
Дійсний до: 02.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-25/3-2025/218344 від 22.09.2025

2006664